

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Specifika zástavního práva k cenným papírům

S rekonfigurací občanského práva došlo také ke změnám v oblasti zástavního práva k cenným papírům. Předešlá právní úprava této problematiky byla roztroušena jednak v zákoně č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, kde jsme mohli nalézt obecnou úpravu zástavního práva jako takového, a dále v zákoně č. [591/1992](#) Sb., o cenných papírech, který, jako lex specialis vůči tehdejšímu občanskému zákoníku, upravoval konkrétní režim smlouvy o zastavení cenných papírů. V současné době je úprava zástavního práva k cenným papírům unifikovaná, a to v jediném předpise, kterým je zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen jako „o.z.“).

Na začátku bych chtěla zdůraznit, že s nástupem o.z. se změnila také právní povaha cenných papírů, kdy před rekonfigurací byly z právního hlediska tzv. jinou majetkovou hodnotou s tím, že dle zákona o cenných papírech se na ně vztahovala obecná ustanovení o věcech movitých. O.z. nově, kromě toho, že zavádí legální definici cenných papírů, jež v právním řádu předtím absentovala, považuje již nyní cenné papíry přímo za věc v právním slova smyslu. Dle ust. § 1310 o.z. pak zástavou může být každá věc, s níž lze obchodovat, tedy nepochybně i cenný papír. Režimem zastavení cenných papírů se pak o.z. věnuje konkrétně v ust. § 1328 a násl.

Vznik zástavního práva k cennému papíru

Obecně, dle dikce zákona, vzniká zástavní právo k cennému papíru jeho faktickým odevzdáním zástavnímu věřiteli. Zákon připouští také variantu odevzdání cenného papíru třetí osobě, určí-li si strany v zástavní smlouvě, aby tato zástavu pro ně opatrovala. Je-li tedy stranami tak sjednáno, váže zákon vznik zástavního práva na okamžik odevzdání cenného papíru a stejnopisu zástavní smlouvy této osobě.

K problematice samotné zástavní smlouvy bych zmínila, že dle staré právní úpravy, byla pro zástavní smlouvu bez dalšího vyžadována písemná forma, nově o.z. vyžaduje písemnou formu pouze v případě, není-li movitá věc jako zástava odevzdána zástavnímu věřiteli, nebo třetí osobě, aby ji pro zástavního věřitele opatrovala. Zástavní smlouvu k movité věci je tedy s ohledem na výše uvedené možné uzavřít i ústně a vzhledem k tomu, že v případě cenných papírů (vyjma zaknihovaných cenných papírů), o.z. výslovně stanovuje, že ke vzniku zástavního práva k cennému papíru je nutno odevzdat tento zástavnímu věřiteli, lze z dikce zákona dovodit, že i v případě zastavení cenného papíru, je bez problémů možné si zástavní smlouvu sjednat ústně. S ohledem na právní jistotu účastníků lze však rozhodně doporučit sjednání smlouvy písemné. Samotná smlouva o zastavení cenných papírů již nově není žádným zákonem zvláště upravena, jak tomu bylo doposud ve zmíněném zákoně o cenných papírech, budou se tedy aplikovat ustanovení vztahující se obecně k zástavní smlouvě v o.z.

Jedná-li se o cenný papír na řad, pak je ke vzniku zástavního práva nezbytné také vyznačení zástavního rubopisu, tedy písemného prohlášení zástavce učiněného přímo na cenném papíře, které musí obsahovat označení zástavního věřitele, podpis zástavce a doložku vyjádřenou slovy "k zastavení" či jiná slova stejného významu.

V případě cenného papíru na doručitele o.z. zavádí novinku v podobě možnosti vzniku zástavního práva zápisem do rejstříku zástav, pokud si tak strany ujednají. V takovém případě je pak v souladu s ust. § 1314 o.z. vyžadováno sepsání zástavní smlouvy ve formě veřejné listiny, tj. notářským zápisem. Osobou, která zástavní právo do rejstříku zástav запиše, pak bude příslušný notář, který zástavní smlouvu sepsal, a který tak učiní bez zbytečného odkladu po nabytí její účinnosti. Zástavní právo v tomto případě vzniká okamžikem provedení zápisu, který má konstitutivní účinek. Specifikem od obecné úpravy vzniku zástavního práva k movitým věcem zápisem do rejstříku zástav je navíc povinnost odevzdat předmět zástavy notáři, který zástavní právo zapsal, a to na celou dobu trvání zástavního práva.

Zákon pamatuje také na situaci, kdy cenný papír je již v úschově, a váže vznik zástavního práva na okamžik doručení oznámení zástavního věřitele nebo zástavce schovateli spolu se stejnopisem zástavní smlouvy. Jedná-li se však o uschovaný cenný papír znějící na řad, je i v tomto případě okamžikem vzniku zástavního práva vyznačení zástavního rubopisu, nikoliv tedy oznámení o jeho zastavení schovateli.

Specifické jsou také podmínky vzniku zástavního práva k zaknihovanému cennému papíru, což je cenný papír, který je nahrazen zápisem do příslušné evidence. V případě zaknihovaného cenného papíru pak vzniká zástavní právo zápisem na účtu vlastníka v této evidenci, který provede osoba oprávněná takovou evidenci vést. O.z. pak s ohledem na ust. § 1314 odst. 1 dále vyžaduje pro zástavní smlouvy písemnou formu.

Rozsah a trvání zástavního práva k cennému papíru

V případě cenných papírů je speciálně řešen také rozsah zástavního práva, kdy je v ust. § 1349 o.z. stanoveno, že: *„Na trvání a rozsah zástavního práva k cennému papíru nemá vliv ani výměna zastaveného cenného papíru emitentem zástavnímu dlužníkovi za jiný cenný papír, ani přeměna cenného papíru na zaknihovaný cenný papír nebo přeměna zaknihovaného cenného papíru na cenný papír.“* Zákonodárce tak nově posiluje právní postavení zástavního věřitele, který dle předešlé právní úpravy, podle které platilo, že v případě výměny cenného papíru za jiný, došlo k zániku původního zástavního práva, byl po dobu, než došlo ke vzniku zástavního práva k cennému papíru, za nějž byl původní cenný papír vyměněn, značně znevýhodněn.

Vzhledem k tomu, že cenný papír je listina, se kterou je vždy spojeno určité právo či práva, která svědčí majiteli cenného papíru, je zákonem také vymezeno, kdo je po dobu trvání zástavního práva tyto práva oprávněn vykonávat. Ust. § 1332 o.z. tak stanovuje, že za trvání zástavního práva je zástavní věřitel oprávněn vykonávat práva s tímto cenným papírem spojená jen v rozsahu, který si strany ujednají. Zákon tedy výkon práv spojený s cenným papírem ponechává ex lege zástavci, tj. vlastníkovu cenného papíru, nebude-li stranami sjednáno jinak.

Výkon a zánik zástavního práva k cenným papírům

Případný výkon, jakož i zánik zástavního práva k cenným papírům, se pak řídí obecnými ustanoveními o.z. o výkonu a zániku zástavního práva. Zmínit lze případy, kdy vzniklo zástavní právo k cennému papíru zápisem do rejstříku zástav, tam je pak zástavnímu věřiteli, kromě obecné povinnosti oznámit započetí výkonu zástavního práva dlužníkovi, uložena navíc povinnost zajistit, aby takové započetí bylo zapsáno rovněž v tomto rejstříku. Obdobně musí postupovat i v případě, pokud

zástavní právo zapsané v rejstříku zástav zaniklo, tehdy zástavní věřitel požádá bez zbytečného odkladu o výmaz zaniklého zástavního práva. Zápis údaje o započetí výkonu zástavního práva i výmaz zástavního práva z rejstříku zástav pak provede kterýkoliv dožádaný notář.

Mgr. Kateřina Šperková,
advokátní koncipientka

autorka působí v advokátní kanceláři MSB Legal, v.o.s.

[MSB Legal, v.o.s.](#)

Bucharova 1314/8
158 00 Praha 13

Tel.: +420 251 566 005

Fax: +420 251 566 006

e-mail: paha@msblegal.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)
- [Nepřiznané koalice](#)
- [Společnost s podíly 50:50 – právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost – prokura](#)
- [Jak nastavit smlouvy s dodavateli podle nové právní úpravy kybernetické bezpečnosti?](#)
- [Vada koupené věci – kdy zjištěné nedostatky zakládají kupujícímu práva z vadného plnění a kdy nikoliv?](#)
- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontraktačním právu](#)
- [Reklamacce vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)